

אונגאַרענדישע פארטיי - געזעלשאפטליכע פאנ - צייטונג

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24.71.

האגודה זיך פערזענלעך פאר'ן צמירי ווערען דורך דער שוויצארישער-רעל פאקטורע. 18 דער נאט אורמיל זאל וואס גיכער אינסטעלירט ווערן. נירונג.	באריקאדע, וועלכע האט העכער א שעה צייט געשטעלט א ווידער-האבען זיך פערזענלעך פאר'ן צמירי קאנטישע קאנכאלעס.	אגריז, 24 (אסט) נעכטען שטאט אין ווענדע זאנען אין פאריז פארבעטן.
---	---	--

— 4 —

צו ארע בית-יעקב-שילערינס!
ראנערשטאנ. פונעם 1טן סעפטעמבער) 9 אױגוסט
פרייז הױבען זיך אן רעגולערע לבושים, אלע שילערינס ווערן אויפ-
געפאדערט פונקטליך צו קומען.
גלייכצייטיג מעלדען פאר, אז עס ווערט שוין לויט שילערינס
נישט אָנגענומען.
די פאראנטווארט איינגעשריבענע שילערינס מוזן זיך מעלדען און קאפ-
פאלארע פון דער שילע פון 1. סעפטעמבער, און גענומען, וועלען זיי
ווערען אויסגעשלאסען פון דער שילערינס ליסטע.
מאט אכטונג די לייטונג.

Dr. R. Bornstein
med. אגנערליכע און נערווען-קראנקהייטן
מרגלונגמא (קרוםק) 9 טעג. 23-06
נעהמט אן פון 7-8 און. 888

[illegible]

צוריקגעעהרש.

פרי נ. אויסגעוועזען און די גרע
איראפעאישען רוסלאנד: און בערלין

Radze szanownej Pani dobrze!

זאל די געש. פרוי בענוצען די איינציגע זיין
Jelen-Schicht, ווייל דאס איז נישט בלויז גארקאמפארט
פאר ריין, נאר פארשטענדלעך געלוגט א דאזיק אנהער שפארמקייט.
יעדע בעל-חיים וועלכע וואלט וועגן דער ריינקייט און געזונט פון
די וועט, בענוצט גאר אויף די גאנצע וועלט ווי **Jelen-Schicht**
גומע צו היטן זיך פאר פליסענדיקייט און אויסמערקטאמאכען
און די שוין מארקט

Mydło Jelen Schicht

ס'איז אבער דאך אנגענומען, ס'לויפט
שטעט און דערפער, פערלער און וועל-
דער, זאט איז מען איבער קיפלעך און
שוין איבער רוקעס, אין מיטן וועג
זענען מיר אויף א הויך פון 1500 מע-
טער.
אויסן וועג קיין קראקע טרעטען מען
פארשטער אויף די קליינע שטעטלעך.
דאך און דאס זעהען זיך די קליינע
שטעטלעך, די באהאלטענע, איבער וועל-
כער מ'נעמט זיך פארט פאר, איז
גלייכע, ווען מ'זעהט שוין אויסן
נאליצאנער באדען, זעהען זיך שוין
פון דער ווייטע העכערע און גריי-
נער בערגלעך און בערגער.
אין קנאפע 2 שעה פארט זענען מיר
אין קראקע, נאך פון דערווייטע הע-
צען אונז ווי בערגיסט די הויכע אלטע
קראקעווער קלויסטער שטעטלעך, און דאך
האט זיך געווען די ווייטע.
דאס באל אבער, ווען מ'איז געקומען
צום פארשטייגען, האט זיך געשטע-
גלעסט, פארוואס זענען מיר נישט פליהען
ווייטער, איבער לענדער און ימים,
כאטש קיין פארקייט, ס'איז געווען נישט
פון מח'ה'דיג!
מ. ערבוים.

הען זיך די בריקען און מ'זעהט אויך
י. בלויז ווייטע.
דער פארשטענדלעך קאמפארט זיך ביטלעך
ווייט אהער געדרייט און געדרייט, בלייב
נישט בעווייזענדיג צו צעמערקען
אפילו, זענען מיר שוין און דער פאר-
ווייטער עטליכע סעקונדען ארוםפארקען
איבערן 8טער און - סטאט, ווארשע!
א קאט אויף זייער, ס'איז 10 מינוט
נאך האלב 10, די "יוע" האט גע-
דרייט 38 מינוט.
מיר שטייגען אויס און פליהען זיך
ווי פליהען, יעדער פאר זיך פליהט,
און ער איז געווען א שטיקל מחותן
מיט ליבערע, שטעמבערלעך און
אלע אנדערע זינער פון דער לויט.
ווארשא - קראקע
פון ווארשא קיין קראקע פליהען מיר
אפ מיט אנהערענע פארשטע, אבער
אויך פון דעם זעלבען טיפ, "יועקעס",
די זעלבע פארשטענדיג ביים איינשטע-
לען, מ'איז שוין געוואוינט דאס פליהען
און דאס אויסהייערען איבערשטע נישט,
דאס אויסהייערען זיך איבער ווארשא
מאכט א שפארקען איינדרוק ווי דאס
פארשטענדיג זיך, די ווארשאנער הויכע
הייזער, די ווייטע, די בריק - דאס
אלס זעהט זיך אויף קלאממענער ווייט.

קיינע נישט, באלד איבער גראדוויט, 515
זייער ארום.
פליהען מיר געווייזט אפער די שטעט-
לעך און עס מאכט אנהערענע, בלייב
אפ דאך און דאס האט שטיק געהאל-
טען און האט א קאפ הייליג און -
א וואך-נעמט, זאל דא זיין א שטע-
טעל, זאל דא ווערען א דערפער, און
אין די דאזיגע הייליג וואוינען מען
שט, טראכטען וועגן פונדע, ארבעט,
ווייט און קינד - דאס געדענקט זיך
דא נישט אין דער הויך.
איבער פון אונזערע פאסטאשע רע-
ארום אונז דערפער, און פאר פליהט
זיך איינגעצונגען גוט, ער איז שטיל
און זיין ווייטקייט און העל-שטיקייט,
דאס פליהען און ביי איהם, זאגט ער
א קינדער שטילעכע, אבער אונזער
גלייכער פונדעל נישט זיך פליהענדיג
און האט אן ווייט, די פליהענדיג בלי-
נען זיך אויס א ביטלעך שטענדיג,
אין - אונזער, העלד' ווערט כהן-
עין זיין און נעל, זייער אויסגע-
רעטען איהם, און ער וואלט איצט גע-
פארשטענען דאס אנהערענע און א קליין
פלייטען פון שטעטע.
מיר דערפערנעמערן זיך צו ווארשא,
אין עטליכע מינוט פארט זעהען מיר
שוין די מאשטע פון דער ווארשאנער
ראדע-שטאט, פון דער ווייטענע זי-
שטאטע קאמפליקאציעס... און איך בין א מענטש מיט א שווער-
מישער פאנטאזיע! ה' ריכטער! דאס מוזן אויסגענומען ווערען
אויסערעוועהנליכע פארשטייגען מיטלען, דאס מוז מען זיין פרי-
געלט, האבען איינפאל, און דאס איז מיין סטאטע אליינעם... איה-
קאט זיך געדרייט אויף מיר, ה' ריכטער!
- איז ארום! וועל איך איהן טאקע שוין געדיינען
א בריוועל צו די צוויי מיידלעך!
און געדיינענדיג עטליכע ווערער אויף א שטיקל פא-
מיר, האט מירעמאקס איבערגעגעבען דאס געדיינענע קורלענד'ן.
- ביטע, קאט האט איהן, ה' קורלענד.
- איך דאנק איך זעהר!
- נאך דער מלחמה וועט איהר דאך מיד גורעט אויסוואכען,
און דערפערלעך, וואס איהר האט געמאכט.
- א פראגע!
קורלענד האט זיך געווענען מיט דעם געווענענעם אויס-
פארשטענדיג-ריכטער, און אויף מארגען געלעזט זיך אין וועג פריין.
- באסטע! - האט ער צו זיך א נאך געטון - די חברים
מייער ווערען מין, שלום מול, איצט וועל איך זיך פרייגען וויי-
זען, וואס איך קאן!
אויסן וועג האבען איהם די רוסען עטליכע מאל פארשטע-
טען, אין פערדעכט, און זיך האבען צו פון מיט א שטיקל, ער האט
זיך אבער יעדער מאל געווייזט פערשטענדיג, און זייערע חשויים
פלענען באל ווערען, צוריקגען מיט און ער פלעגט בעקומען זי-
כערהייט-שיינען אויף צו פארקערן ווייטער.
און מארגען איז ער שוין געווען אין לעמבערג, און פון
דארט, נישט מאכענדיג קיין שהיח, זיך גלייך וועקענעלעזט קיין
בראד, וואו ער האט בעשלאסען זיך אויף לענגער צו בעזעצן,
מחמת דאס איז דאס פארברעכען בעזענען געווערען.

מיט'ן אעראפלאן לאדן-ווארשא-קראקע.

(איבערגעגעבן פון א לויטע ריכטער).

פריין, צוגעשטעלן זיך, דערפערלעך
זיך אלע קליינע נאנטע, אלע וועגן מיר
און מ'לעהט און פלעגט דארווערט דער
וועלכער גורע, נישט ווילענדיג מיליטע
מען זיך צונויף, ווי פערשטענען מיר
זענען נישט לויטן שפארט, נאך אנהער-
טעט און... טאט, מ'ווערט פון זיך פליין
בערענדע, ווייל אלע וועלען מיר אין
די וועלכענע זיין גלייכע.
מיר עטליכע מינוט פארשטענדיג ווי
אנהערענע איבערן גרויסע פלעך, בע-
מערקט מיר נאך שט, ווען דער פאר-
פלאן הויפט זיך אויף.
אבער ווען מיר קוקען ארום דורך
די פערשטע, דערפערען מיר ערשט
פאר זיך, ווי די בוימער זענען קלע-
נער געווארען, די ארוימע געווייטע
מאל זעלענע, און - מיר שחצ
בער שוין דער פערשטער אייגנער!
עס זענען די פליי שווער געווען;
אין דערנאך א צווייטע נעמלע, גלייך
מווהלט די שוין פון די פלי פארשטע-
ריכטען, אבער שוין דער זייער ווייטע,
אין מיר זענען 400 מעטער אין דער
הויך, עמק געהט ארום א פערטל
צווייטע, (א פונדע פון ווייל פארשטענען
ווי א פון געפונען זיך); מ'ווערט א
צווייטע אין הויך, אבער - עס לייענט
זיך עפעס נישט...
דער איינציגער גרויס פון דער פלי-
די שטעט וועלט איז - דער רויך.
לאדן איז געדעקט מיט א ווייטע-
קאט מען קוקט צו די מיניאטור-קלי-
מאנט, צו די פארקייט און הייזער,
וואס וועהן אויס ווי קליינע שטעטלע-
לעך וועלכע, וואס מען אבער
געהט צו די וועלכע קוילען רויך
און דאס דערפערענע, א מ'לעבט און
מ'לעבט.
נישט גענוג איז מען אבער איבער
פליין, מ'האלט עטליכע סעקונדען,
פאר געפונען מיר זיך איבער פלי-
דער און וועלכע, די בערגענע פלי-
דער מאכען דעם איינדרוק גלייך זי-
וועלכען בעינען א סעקונדע מיט
נישט און נעלע פארשטענדיג איז
דער לענג און איז דער בייט; די
וועלכע - ווערען 10 מינוט אהער
געשטענען, אבער נאך 10 מינוט אה-
ער געפאלען די אונזערע פלייטע, לעסט.
קראקע-הייזער! די שווייטערע מוזען
פליהען קיין ריכטער... פארען אין דער
אויסגעשטענענע סטאטעלעט צו דעם
צוועק, מ'ווערט אבער גלייך צוריק
מח'ה'דיג, קאט שווערען מיר איבער
קלייטען, די צענדליגער געהן לייענען
און דער איינציגער קאט שטאטעלעט זעהען
אין איינערע אויסגעווארען ווי דאס אונז
צייכענע פארשטעלעך און א שטיקל
פארשטע; די באהענע - ווי צווייטע-
שטעט ווערענדיג וואלט זיך געשטענען
וועלט, קיין מענטשן זעהט מען איבער-
הויכע נישט, און אונזער מיר איבער

לאדן-ווארשא
א רייזע אויף געווענענע פלייטע - ביים
היינטיגען טיפ איז שוין, וואס זיך
פאר רייזע א קליינעקייט, א גארשטיקע;
זיך מען דאך שוין געווענען איבערן
פארשטענען קאטע.
אבער - א רייזע אויף געווענענע פלייטע
איז ביי יעדען איינעם פון אונז פארשטע-
בשרי מיט קליינע פלייטע, וואס זיך
זיין... מ'קומט ארום אויסן פליהען פלעך
מ'דערפערען פאר זיך, דעם גרויסע,
פלייטענע פלייטע און דער פליהענדיג
קאמפארט צום העלפליך דעם פליהע-
פארשטענדיג איבערשטענען א דאס-
פערט, און פארט פון א קאמפארט-
כאט, האט דער פארשטענדיג צו דער גע-
וועלטענע געשטען קיין שום פארשטענדיג.
און דעם מאכענע ווערט שוין
פארשטענדיג קאמפארט אונזערע פלייטע-
א מענטש איז פארט נישט מנהל, ווי א
מענטש איז אנהערענע און פארט
נישט מנהל ווי א - גומע מאשין, נאך
מיר - פליהען מיר מען!
ווען מיר קומען און אויסן פליהען,
איז שוין דאס לעצטע, מען געווייט
פליהען און שטענדיג דעם מאכענע, די
פליהענע פון דער פליהענדיג פלייטע
וועלכע דעם געווייטע (מ'מערט מיר זיך
מיטוועגן ביז 15 קילא), מ'דערפערען
אונזערע פלייטע דעם היינטיגענע
פארשטענדיג פלייטע דאקומענט און -
מיר זענען גרייט צום פליהען.
דער פלייטע שטייכענע ליבערענדיג
דיג (אפערט שטעט א פון סטעטלעך צו-
לייב אונז, ער קען זייער פארשטענדיג,
ער געט אונז אריין אין דער קאמפארט-
וועלכע שטעלט מיט זיך פאר א שטענ-
אויסגעשטענע צימער, ווי אין א קא-
סט-אויס, ער פלייט, דער פלייטע,
וועט זיך אריין אין זיין קאמפארט, און
לאזט זיך נאך דעם מאכענע, בעל-
הויפט זיך און דענען דער פארשטענדיג
און מיט א קליין געווייטקייט שטייט
זיך דורך די לאט מיט א געווייטע און
געווייטקייט, און די פארשטענדיג מ'ווערט
קענען אונזערע אויסרען נישט פארשטע-
נען דאס געווייטע, אבער מ'ווערט
זיך צו ביטלעכענע, דער פלייטע מאכט
אויסגעשטענע, און געווען יעדען קאמפארט
געווייטע זיך א פארשטע, מיט וועלכען
דער פארשטענדיג און ער וויל, קאט
זיך צעלענדיג צום געווייטע, ביי
צו זיך זייער און וועלכען זיך היי-
און צווייטע, געט אויסווארען זיך און
פארשטענדיג, איז אבער געווייטקייט,
וואס דער פלייטע, איבערשטענע צו
זיין געווייטקייט, מחמת דאס געווייטע
זיך דער פארשטענדיג און א פארשטענדיג
צווענדיג.
און - איך זעה אנהערענע קאמפארט.

מיט גרויס מיה האט ער אויסגעוואכט פאר זיך א פארשטיי-
דיג, וואו ער האט זיך אריינגעצויגען.
די דירה איז געווען ווייט נישט געווען איי. איי. אבער
ס'איז דאך מלחמה - האט ער זיך געטרייט, און מיט וואס איז
ער בעסער פון א געווענליכען זעלנער, וואס געהט אין קאמף
צו דערפערען זיין פלייטע...
נישט וועלכענדיג צומיל, שטעכען די אויגען, און דערפער-
ען פארשטע, האט ער צווייטעקומען א דערווייטע שיינ פון
דעם רוטישען קאמפארטענע, טאקע אויסן יאד פון די דאקומענ-
טען, וואס ער האט פריהער נאך בעקומען אין וועג.
דאך האט זיך זיך אנהערענע געלעזט בעמערקען, און מ'האט
געוואוסט אין שטאט, און איז נישט קיין הייזער.
די פארשטע צייט האט מען איהם געפאלענען פאר א פאגיוע,
ווייל מ'האט געהאט די געלענענדיג צו בעמערקען, און די רוסען
געטאט און נאך נישט אן.
עטליכע נייערענע שטאטעלעכע פלייטע האבען געפארט
פארשטענדיג מיט איהם א שמועס אבער קורלענד האט פאר-
עקשט געווייטע.
ווען מען פלעגט אבער צו איהם שטארק צושטעלען, זענען
זייערע חשבות געווען אויסגעווענדע.
מ'האט זיך איבערצייגט, און רעדען רעדט ער מיט א ריין
ווייטענען קאמפארט, און דעריבער האט ער דאך נישט געקאנט
זיין קיין רוה.
היינט ווער זעט דעם האט ער געקאנט זיין
אפערט נאך געווייטקייט דערווערט!
קורלענד האט אין דער שטיל אונזערענעמייכעלעך
- מילא, וועלען זיך - האט ער געטראכט - געווייטקייט,
וועלען זיך מ'האט געווען צו-רוה.
(פארשטענדיג קאמפארט).

אין מיין אויך קאט, ווי איהר - האט זיך קורלענד
פארשטענדיג - צום אומגליק אבער, ה' ריכטער, שטילע דא איז
דער זייערענע קיין שום ראלע נישט, און וואלט שוין ליבערשט
געוואלט האבען צום אנהערענע, אסאך, אסאך פלייטע
געווייטע, און וועלכען מ'וואלט זיך געקאנט אנהערענע, איידער
בלויז ווייטע דעם גאנצן פון דעם מירער, דערווייט, לידער,
מאזען מיר בלויז מיט דעם אנהערענע, נישט האבען קיין בע-
ווייטע!
- אויסגעוואכען זיך איז איידער זאך, הער קורלענד!
- הער ריכטער, צי וואלט איהר מיר נישט אנהערענע און
צווייטענע עטליכע ווערער, אלס ערקענענדיגע צו די פריי-
לייטע איהר פלייטע!
- מיט געווייטקייט! איך ווייט, וואס נישט, אויך וואס
פאר אנהערענע קאנט זיך זיין געווייטקייט!
- צי זענט איהר, הער ריכטער, איינגענומען סעקענדיג,
וואס שוין דעם געווייטקייט!
- פערלירט נישט די האפנונג, הער ריכטער, איך
האב מיר זיך בעשלאסען צו אנהערענע דער זאך מיין געקאנט
דרייטקייט, ברען און סטרייטקייט, דאס איז נישט א געווענע-
ליך, שטעט פארשטענדיג... איך פלעגט עס! דא שטענען עפעס רע-

איז פלאמען פון ליבע און האס

(ראמאנא)

אין מיין אויך קאט, ווי איהר - האט זיך קורלענד
פארשטענדיג - צום אומגליק אבער, ה' ריכטער, שטילע דא איז
דער זייערענע קיין שום ראלע נישט, און וואלט שוין ליבערשט
געוואלט האבען צום אנהערענע, אסאך, אסאך פלייטע
געווייטע, און וועלכען מ'וואלט זיך געקאנט אנהערענע, איידער
בלויז ווייטע דעם גאנצן פון דעם מירער, דערווייט, לידער,
מאזען מיר בלויז מיט דעם אנהערענע, נישט האבען קיין בע-
ווייטע!
- אויסגעוואכען זיך איז איידער זאך, הער קורלענד!
- הער ריכטער, צי וואלט איהר מיר נישט אנהערענע און
צווייטענע עטליכע ווערער, אלס ערקענענדיגע צו די פריי-
לייטע איהר פלייטע!
- מיט געווייטקייט! איך ווייט, וואס נישט, אויך וואס
פאר אנהערענע קאנט זיך זיין געווייטקייט!
- צי זענט איהר, הער ריכטער, איינגענומען סעקענדיג,
וואס שוין דעם געווייטקייט!
- פערלירט נישט די האפנונג, הער ריכטער, איך
האב מיר זיך בעשלאסען צו אנהערענע דער זאך מיין געקאנט
דרייטקייט, ברען און סטרייטקייט, דאס איז נישט א געווענע-
ליך, שטעט פארשטענדיג... איך פלעגט עס! דא שטענען עפעס רע-

Wydawnictwo „Majer Polshblatt”, spółka z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.